

Numărul 10.

Oradea-mare 5/8 martie 1900.

Anul XXXVI.

Apare duminică. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Faptul zilei.

*Cu lacrima-î limpede cerul
Și-aproape de ziuă. Frumos
Stă 'n mijlocul boltiții Oierul,
Luceafărul-î gata s'apuc,
Iar Carul spre creșcet se sue
Cu oiștea 'n jos.*

*Și doarme și apa și vântul,
Iar spaîma cu oștile cî
Țin mort, sub călcăe pămîntul,
Și-atîta e roua ce-o plînge
Câmpia, că 'n palme-o poți strînge
Cu 'n cupă s'o beî.*

*Pe 'ncețul tăria 'nflorită
Cu galben ca strugurii copti
S'albeșce din clipă 'n clipită.
Pe culmî întunerecul pierc,
Dar valea e 'n neagra putere
A umedei nopți.*

*Pe sus, pe pustiile sghiaburî,
Prin rîpele munților surî,
Zac zmeii cu trupul de aburî,
Și ceața prin noapte 'nchegată
Stă 'n haînele morții 'mbrăcată
Pe-albastre pădurî.*

*Dar vîntul cel fără de pace
Începe să cînte 'n brădet --
Și tot mai lumină se face:*

*S'albeșce strîntoarea cărării,
Pe rînd depărtările zării
S'apropie 'n cet.*

*Ved clăile 'n câmp, pe coline
Cunosc singuratecii ulmî,
Și-acum, la lumina ce vine,
Încep să se mișce greoaie
Făpturî purtătoare de ploae,
Se urcă pe culmî.*

*Din stînga, din dreapta, din față,
Din rîpi și pe-o sută de căi,
Ies dungî plutitoare de ceață
Și 'n cale s'adună cărunte
Țirîndu-sê alene spre munte
De-alungul prin văi.*

*E roșie bolta senină,
Și fără 'ntreupere-acum
Se varsă tăcuta lumină,
Se varsă grăbită, se 'ntinde
Pe dealurî, pe coaste, s'aprinde
Pe șesurî, pe drum.*

*Și par' că străbate-o săgeată
De-alungul câmpiilor reci --
O dungă de soare s'arată,
Și-î creșce pe șesurî lucirea,
Și iată-l în toată mărirea
Puterîi de vecî!*

*Murmurul din dealuri pătrunde
Prin văi, și din vale 'n păduri;
Ca 'n farmec, eă nu știi de unde
E plin de mișcare pământul,
Și cântă și codru și vântul
Și-o mie de guri.*

*Iot oameni ou coasa pe umăr,
Și fete cu secerea 'n brâu,
Iar gloata cea fără de număr
A celor de-o sută de neamuri
Se joacă 'n arini cu ramuri
Intinse pe riă.*

*Și care, și turme 'n pripoare
Pe umede coaste răsar —
Sânt toate — ale tale, tu Soare!
Făptură tu dând dimineții,
Ești singur ființa vieții
Și-al lumii altar . . .*

G. COȘBUC.

Ziua învierii.

Epilog dramatic în 3 acte
de

Henric Ibsen.

(Urmare.)

Maja (silindu-se a se stăpâni.) Par' că odată credeaî că sânt —

Rubek. Da, acum 4—5 ani. (Se întinde în scaun.) Patru-cinci ani! E mult de-atunci, Majo, foarte mult.

Maja (privindu-l obidită.) Atât de lung ți se pare ție timpul, Rubek?

Rubek. Așu mi se pare une-ori. (Cască.) Când și când.

Maja (se duce iar la locul ei.) Nu te mai plictisesc. (Se așează pe scaun, ia gazeta și o frunzăreșce.)

(Tăcere de amândouă părțile.)

Rubek (se întinde, rezemând cotul de masa Majei, o fixează și suride încet.) S'a simțit ofensată, dna profesor?

Maja (recc, fără să se uite la el.) Nu, absolut de loc. (Din dreapta și din stînga încep a eși *visitorii* la plimbare prin parc. Mai multe femei. Unii singuratici, alții în grupe.)

Chelnerii (aduc răcoritoare din hotel și dispar cu ele după pavilion.)

Doctorul (stațiunii balneare tocmai se întoarce de la o plimbare prin parc. În mână ține bastonul și mănușile. Salută cu amabilitate pe *visitorii* cu cari se întâlnește, schimbând câte-va vorbe cu unii din ei. Se apropie de masa lui Rubek, scoțându-și politicos pălăria.) O respectuoasa bună dimineața, doamna profesor. Bună dimineața, dle profesor.

Rubek. Bună dimineața, bună dimineața, dle director.

D-rul (către Maja.) Îmi permiteți să întreb dacă domniș' s'au odihnit bine?

Maja. Minunat. Multunesc — cel puțin în ceea ce me priveșce pe mine. Dorm ca un buștean noaptea.

D-rul. Me bucur foarte mult. Prima noapte într'un loc strein e totdeauna neplăcută. Dar dvoastre, dle profesor?

Rubek. Ah! Eă nu prea me 'mpac cu somnul — mai ales de la o vreme 'neoace.

D-rul (făcend o față compătimitoare.) Îmi pare reu din tot sufletul. Dar să stați numai câteva septe-mâni aici și să vedeți.

Rubek (ridică ochii spre el.) Ia, spuneți-mi, dle doctor, nu cumva aveți vre-un pacient care face bai noaptea?

D-rul (mirat.) Noaptea? Nu știu nimic de așa ceva.

Rubek. Nu?

D-rul. După câte știu eu, aici nimeni nu-i atât de bolnav, încât să aibă nevoie de astfel de bai.

Rubek. Ei, atunci, cel puțin, e aici cineva care se plimbă noaptea prin parc.

D-rul (suride și clatină din cap.) Nu, dle profesor. Asta ar fi chiar în contra regulamentului.

Maja (nerăbdătoare.) Doamne, Rubek, nu ți-am spus eă azi dimineată eă numai ai visat?

Rubek (întepat.) Așă? Adevărat? Visat? (către doctor.) Astă-noapte neputend adormi, m'am sculat sa ved ce fel de vreme-i afara.

D-rul (atent.) Da, dle profesor, ei și?

Rubek. Și când me uit pe fereastra, ved o forma albă, umblând printre copaci.

Maja (suridend către doctor.) Și-a vedut inea ceva Rubek: vedenia eă în costum de baie.

Rubek. Saă așă ceva. N'am putut deosebi întocmai. Dar în ori ce cas eă ceva alb.

D-rul. Foarte curios. Eă un domn sau o doamnă?

Rubek. Eram sigur că eă o femeie. Și după ea venia o alta figura, dar aceea eă mai întunecata, ca o umbra.

D-rul (surprins.) Întunecata, adica neagra?

Rubek. Da, așă mi s'a părut.

D-rul (ea și când s'ar fi luminat.) Și în urma celei albe? Imediat în urma ei?

Rubek. Da, la oare-care distanța.

D-rul. Aha! Aș puté sa ve esplic eu asta.

Rubek. Ei, cine eă?

Maja (în acelaș timp.) Adevărat? Sa nu fi visat Rubek?

D-rul (de odată, șoptind, arătând în fund, spre dreapta.) Pst! Tăcere. Ia uitați-ve încolo. Nu vorbiți tare despre asta. (O femeie supțirică și delicată, îmbrăcată într'un cașimir de culoare crème, se arală la colțul hotelului, însoțită de o călugăriță îmbrăcată în negru și care poartă pe piept o cruciuliță de argint atârnată de un lăntșor. Amândouă femeile merg prin parc spre pavilion. Fața celei dintii e palidă, trăsăturile lipsite de viață, pleoapele obosite, vederea slăbită. Vestimentul îi acoperă tot corpul făcend niște cute mari, lungi, drepte. Pe cap, pe spate, pe piept, pe umeri și pe brate are un șal mare de crep alb. Înălțimea nemășcată. Pașii mesurați și încetineți. Atitudinea călugăriței e tot atât de moderată și cam aduce cu a unei servitoare. Ea urmăreșce cu ochii necelal pe femeia dinainte. În ușa hotelului se ivesc chelnerii cu servietele pe brate, și priveșce curios în urma celor doue femei. Aceste nu bagă de seamă nimic și dispar în pavilion fără a se uita neie într'o parte.)

Rubek (s'a ridicat involuntar, încet, de pe scaun și a rămas incremenit privind la ușa închisă a pavilionului.) Cine eă doamna?

D-rul. O streina care a 'nchiriat pavilionul cel mic.

Rubek. O streina?

D-rul. Așă pare. În ori ce cas amândouă ai ve-

nit din streinatate. Cam de vre-o săptămână. Pân' acum nu le-am mai vădut pe aici.

Rubek. Pe astea le-am vădut cū astă-noapte prin par, nu pe altele.

D-rul. Ele și erau. Eū m'am gândit imediat la ele.

Rubek. Cum se numește doamna, dle doctor?

D-rul. S'a înseris: dna de Satow cu dama de companie. Mai mult nu știu nimic.

Rubek (gândindu-se.) Satow? . . . Satow? . . .

Maja (ridând ironic.) Cunoșei vre-una cu numele ăsta, Rubek? Ai?

Rubek (dă din cap.) N'aș crede. Satow? Asta sună a rusece, săū în ori ce cas a ceva slav. (Către doctor.) Ce limbă vorbește?

D-rul. Când sūnt amēdoue vorbese, o limbă din care nu 'nțeleg nimic. Dar de altfel ea vorbește limba norvegiană.

Rubek. Norvegiană? Nu ve înșelați, dle doctor?

D-rul. Nu, nu. Hotărît nu.

Rubek (il privește atent.) Ați audît-o chiar dv. vorbind?

D-rul. Da. Am vorbit de câteva ori cu ea. Dar numai câteva cuvinte, caei e foarte sgăreită la vorbă.

Rubek. Și vorbiă limba norvegiană?

D-rul. Curata și bine. Fie ȃis între noi, cu oarecare nuanța de dialect nordic.

Rubek (privește încerenit înainte, șoptind.) Și asta!

Maja (cam atinsă, și cu o vedită neplăcere.) Poate că ți-a servit de model vre-odata. Ia, adu-ți aminte.

Rubek (privind-o scrutător.) Model?

Maja (cu un ris provocător.) Ei, da . . . pe când erai tiner. Ver fi avut atât de multe modele . . . pe atunci negreșit.

Rubek (pe acelaș ton.) A, nu, nevestică. Un singur model am avut eū. Unul și acelaș pentru tot ce am creat.

D-rul (care în vremea asta, se întorsese și privise în altă parte, în spre fund.) Cu părere de reu, trebuie să ve las, caei întelnuirea cu domnul pe care-l vād nu prea e placuta. Mai ales în fața doamnelor.

Rubek (privind și el în spre stînga.) Vorbiți de vādătorul care vine 'neoa? Cine-i?

D-rul. Proprietarul Ulfheim.

Rubek. Da? Ulfheim?

D-rul. „Ucigașul urșilor”.

Rubek. Il cunoșe.

D-rul. Da' cine nu-l cunoașee?

Rubek. Numai așă . . . din vedere. Nu cumva e și el pacientul dv.?

D-rul. Nu, încă nu . . . ca prin minune. Vine aici numai odata pe an, când face vādătoare prin munți. (Vrea să intre în hotel.)

Vocea lui Ulfheim (de afară.) Ia, mai stai puțin. Așteapta un minut, ce dracu? De ce tot fugi de mine?

D-rul. Dar nu fug de loc, dle proprietar.

(Proprietarul Ulfheim vine din spre stînga, întovărășit de un servitor care conduce o ceată de câni. Ulfheim poartă un costum de vādătoare, cisme de piele de oaie și o pălărie de pislă cu penaj. Înălțime uscățivă, statură înaltă, pērul în desordine, Ulfheim poartă barbă. Nu șei câți anî să-i dai, dar nu-i toemăi tiner.)

Ulfheim (se repede 'n spre doctor.) Așă se primese mosafirii. Ai? Te furizezi cu coada 'ntre picioare, par' e'ai duce pe dracu în căreă.

D-rul (liniștit, fără a răspunde la asta.) Cu vaporul a venit, dl proprietar?

Ulfheim (murmurând.) N'am avut onoare să zărese nici un vapor. (Cu mâinile 'n șolduri.) Nu șei că tot-dauna călătorește cu brișca mea proprie? (Către servitor.) Ingrijeșee bine de câni, de frații tei, Lars. Dar să bagî de seamă să nu-i sature. Oase proaspete, dar eu nu prea multă carne pe ele. Și să miroasă a sânge — ne-am înțeles. Și bagă-ți și tu ceva în bādăhan. (Face un pas spre el.) Așă și acum cărăbăneșee-te de-aici.

D rul. Dl proprietar nu voeșee să între puțin în restaurant?

Ulfheim. Acolo 'n chițunia aia? Între mușcele alea amortite? Nu. Foarte mulțumesc, dle doctor.!

D-rul. Cum vreți.

Ulfheim. Dați de șcire chelneriții să-mi pregătească merinde ca de obicei. Din belșug și din tot ce se poate gustă. Și rachiū berechet. Spuneți-i că ori eū, ori Lars îi vom trânti câte-o 'njurătură dacă nu va . . .

D-rul (întrependu-l.) Șeim din instrucțiunile de mai 'nainte. (Întorcēndu-se în altă parte.) Să mai comand ceva chelnerului, dle profesor? Saū, poate, pentru onorata doamnă?

Rubek. Mulțumesc. Eū nu mai iaū nimic.

Maja. Nici eū.

(Doctorul intră în hotel.)

Ulfheim (se uită lung la amēdoi, apoi își scoate pălăria.) Uite minunea dracului! Pe cum bag eū de seamă, un țărănoi ca mine s'a rățăcit într'o societate elegantă.

Rubek (privindu-l.) Ce vreți să spuneți cu asta, dle proprietar?

Ulfheim (mai îmblândit și politicos.) Mi se pare că am onoarea cu celebrul sculptor Rubek.

Rubek (dă din cap.) Ne-am întelnit de câteva ori în societate. Toamna trecută, când eram aici, sus.

Ulfheim. Da, acum câțiva ani. Dar pe atunci numele dvoastre nu eră atât de cunoscut ca acum, căei pe atunci, un perpelit vādător de urși își permitea să se apropie de dvoastre.

Rubek (suridēnd.) Nici acum nu mușe.

Maja (se uită la Ulfheim cu interes.) Adevērat că vādători urși?

Ulfheim (se așază la o masă de-alături, mai apropiată de hotel.) Mai eu osebite, urși. Dar me 'mpac eu toate felurile de dobitoace sălbaticie car-mi vin în bătăia pușei. Vulturî, saū lupi, saū nevăstuici, saū peni. Numai să fie vioi, cu must, cu sânge. (Bea din bidonul de vādătoare.)

Maja (privindu-l într'una.) Dar mai eu osebite vādători urși?

Ulfheim. Mai eu osebite urși. Căci așă de bine-ți vine cuțitul când ești prins în cleșee. (Suride încet.) Eū și soțul dvoastre, lucrăm amēdoi într'un material tare, doamnă. Pe el trebuie să-l fi sgăriat mai de ajuns marmora, pe mine m'au sgăriat urșii, stringēndu-me convulsiv în ghiarele lor. Dar la urma urmelor tot noi căștigăm victoria, ne facem stăpâni și maostri pe material. Nu ne lăsăm până nu supunem materialul cel durabil, resistent.

Rubek. Comparația dvoastre nu-i toemăi nepotrivită.

Ulfheim. Ei da, căci și pătura șciece ea de ce rețistă. Ea-i moartă și nu vrea să 'nvieze sub loviturile de daltă. Întocmai ca ursul când e prins în visunie.

Maja. Aveți de gând să mergeți la vânătoare acum? Prin păduri?

Ulfheim. Vreați să me ure sus, sus de tot. De sigur că n'ați fost nici odată pe vârful muntilor, doamnă?

Maja. Nu, nu.

Ulfheim. Ei, drăcia dracului. Dar de ce nu mergeți acum? Ați pute să me întovărășiți amândoi, am fi o ceată minunată.

Maja. Sunteți foarte amical, dle. Dar Rubek ar vré să facem o călătorie pe mare.

Rubek. O plimbare de-a lungul țărmului.

Ulfheim. Da' ce dracu' căutați în strimtorile alea afurite și murdare? Vreți să ve omoriți vremea prin jăpșile alea?

Maja. Audî, Rubek?

Ulfheim. Mai bine-ați merge cu mine prin muntî. Nu ne mai supără nimeni acolo și e mai multă sănătate. Nici nu știți ce 'nseamnă pentru mine asta. De sigur o nevestică așa de draguță... (Tace. Călugărița ese din pavilion și intră în hotel.)

Ulfheim (o urmărește cu ochii.) Ia uitați-ve la aia. Cobeia dracului. Cine-o fi murit?

Rubek. Nu cred să fi murit cineva.

Ulfheim. Trebuie să crape vre-unul în vre-o parte. Rebegiți și ofticosiți ăștia ar fi buni bucușori să se vadă odată băgați în pământ. Și... cât mai curând atât mai bine.

Maja. Ați fost vreodată bolnav, dle proprietar?

Ulfheim. Nici odată. Altfel nici n'aș sta aici. Dar câțiva din cei mai buni prietini ai mei au fost bolnavi, s'ermani.

Maja. Și ce-ați făcut cu ei?

Ulfheim. Ce eră să fac? I-am împușcat.

Rubek (privindu-l.) I-ai împușcat?

Maja (trăgînd scaunul îndărăt.) Și i-ai ucis?

Ulfheim (dă din cap.) Nici odată nu dau greș, onorată doamnă.

Maja. Dar cum ve vine să împușcați oamenii?

Ulfheim. Nu vorbesc de oameni.

Maja. Dar vorbiți par' că de prietenii cei mai buni ai dvoastre!

Ulfheim. Cei mai buni prietini ai mei sînt câinii mei.

Maja. Câinii dvoastre?

Ulfheim. N'am alți prietini mai buni decăt pe acești tovarăși de vânătoare, cinstiți, credincioși și îndrăzneți. Dacă bag de seamă că vre-unul din ei s'a bolnăvit și tot piroteșce așa... baang! și prietinel e trimis pe lumea cealaltă.

(Călugărița ese din hotel cu o tavă pe care e pâne și lapte. O pune pe masa din fața pavilionului, în care dispăre.)

Ulfheim (desprețuitor.) Ce-i aia? Măncare pentru oameni? Lapte 'ndoit cu apă și pâne cleioasă, grea! Să vadă ele odată cum mănăncă tovarășii mei. Dvoastre vreți?

Maja (suride către Rubek și se scoală.) De ce nu?

(Va urmă.)

IL. CHENDI ȘI C. SANDU.

P o e t u l . . .

*O plantă cu mentire frumoasă-î ghiocelul:
Vesteșce primăvara cu flori și ramuri verzi,
Dar soarta lui e tristă: se stinge sub zăpadă,
Dispare fără urmă, pân' nici n'apuci să-l vezi*

Așa-î poetul. Cîntă în versuri inspirate

O viață fericită de doruri și senin...

*Și 'n vremea 'n care lumea-l ascultă 'n veselie,
Se stinge sub zăpadă: zdrobit d'al vîetii chin...*

IOAN SCURTU.

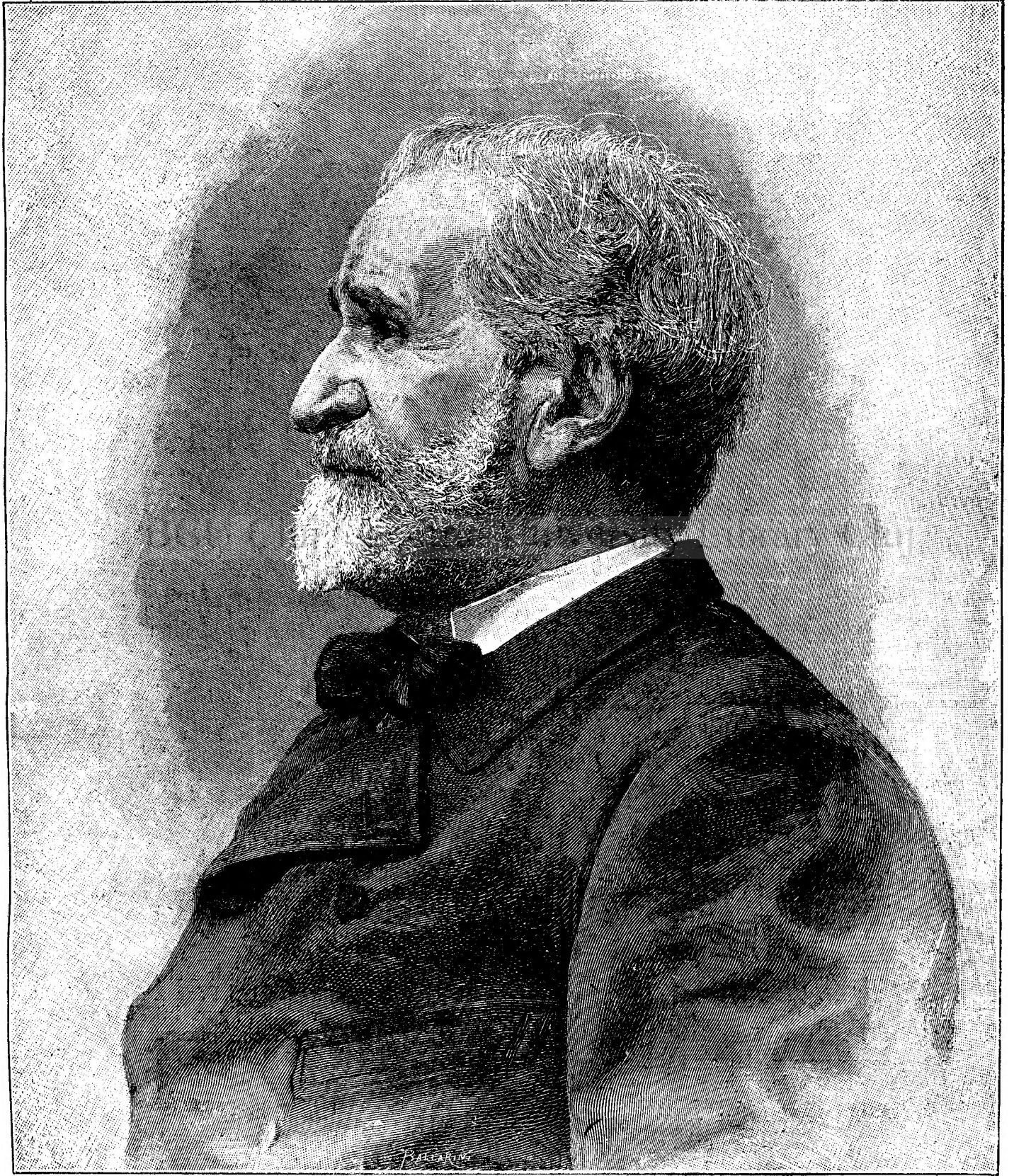

Inocențiu Klein.

DE EUDOXIU BARON DE HURMUZAKI.

(Fine.)

Țărbunii aprinși, care încetul cu încetul s'au adunat în creșcetul supărătorului episcop Klein, au stîrnit în cele din urmă flăcările mistuitoare. În urma unei acușățiuni energice făcute de auditorul general și Iesuitul P. Balog și de soții sei, Klein a primit ordin să se presente la Viena spre a se justifica. În urma acestui ordin, el a plecat la sfîrșitul lunii iulie 1744, luînd cu dînsul și pe nepotul și vicarul Petru Aron. Cerînd să i se acorde o adientă la împărăteasa, audienta i-a fost refușată, spunîndu-i-se, că trebuie să-și dovedească mai nainte nevinovăția și să se adreseze spre scopul acesta la camera aulică transilvană, singura autoritate competentă în această afacere. Adversarii lui perfidi au știut să-l facă prin mijlocirea unui preot, care se bucură de încrederea lui, a crede, că s'a și luat hotărîrea de a-l ține închis sub cea mai aspră pază într'un stabiliment de corecțiune preoțesc de la Graz. Însăpîmîntat de această veste și urmînd sfatul preotului, pe care și-l socotia de binevoitor, el și-a adunat în pripă lucrurile, a pretextat un pelerinagiū la Maria Zell și, lășînd pe vicarul sei Petru Aron la Viena, s'a strecurat pe furiș drept la Roma, unde a cerut în persoană oerotirea Papei. Tocmai acesta eră înse rezultatul pe care voiaū adversarii lui să-l obtie; căci, diceau ei, dacă nu s'ar fi simțit vinovat, el nu ar fi dosit prin ascuns. Papa a și întervenit în favorul episcopului prigunit, și acesta a trimis din Roma împărătesei un voluminos și bine întemeiat act de justificare în ceea ce priveșce învinovățirile ce i se făcuseră. Acest pas a rămas înse atât de infructuos și apărarea lui a fost la curte atât de puțin luată în seamă, încăt drept răspuns s'a emis la adresa camerei aulice imperiale un ordin hotărît, ca întreaga avere a lui Klein și veniturile lui să fie secestrate. Prin aceasta episcopul a ajuns în grea strimtoare de bani și în luptă cu nevoile dîlnice, încăt s'a vîdut în cele din urmă silit a se ajutā zologindu-și efectele, ba pînă chiar și crucea de aur de pe pept. A cerut, ce-i drept, de la Papa ajutor bănesc, dar n'a primit de la el decăt vorbe de consolațiune drept răspuns. Împărăteasa nu putea, așa i se dicea, să-l scoată din scaunul episcopesc, fiind că el nu avea nici o vină canonică; eră cu toate aceste mai consult să renunțe

V E R D I.

de bună voie la diecesă, fiind că în cazul acesta ar pute să obție prin intervenirea Papei asigurarea unei pensii viagere. Scaunul papal se feriă cu prudență de ori-și-ce conflict cu Curtea din Viena în aceasta deosebire de vederi într'un cas de importanță secundară, în care interesele ambelor guverne coincideau și în care mai avea să fie susținută în întregime ei și vața și acțiunea rodnică a ordinului Iesuiților.

Din aceasta incurcătura și din nesiguranța și slăbirea pe care ea a produs-o în administrațiunea diecesei, partidul neuniților a tras însemnate foloase atât pentru întărirea sa, cât și pentru sguiduirea partidului adversar și eră sprijinit în năsuințele lui și de simpatiile poporațiunii unite, care ținea la ritul grecesc tot atât de mult ca partea greco-orientală a poporului și opunea o rezistență tot atât de hotărâtă în privința aceasta tendențelor de asimilare ale catolicilor și în cele externe. Curajosul episcop Klein, care s'a luptat cu atăta statornicie pentru individualitatea bisericii grecești de confesiunea latină și pentru susținerea cultului greco-oriental, trecea cu drept cuvânt în gândul poporului seii ca un luptător pentru întreaga biserică grecească, fără deosebire de confesiune. Astfel ușor a străbătut în popor gândul, că episcopul Klein a părăsit țara numai fiind că s'a convins, că uniunea nu e priincioasă și nu se poate susține, se căieșce amar de a o fi susținut și de a fi câștigat atâtea suflete pentru ea și nu mai are curajul de a rămâne și mai departe pe tărîmul unei asemenea calamități. Trecerea uniților la biserică greco-orientală s'au sporit dar într'una și cu repeziune atât de precipitată, încât curtea din Viena a fost cuprinsă de viaă neliniște și a luat dispozițiuni pentru constatarea cauzelor acestei evoluțiuni. Raporturile intrate din toate părțile țării consideraū drept cauză adevărată a acestui curent regresiv, absența episcopului Klein și stăruiau cu tot dinadinsul, că numai întoarcerea neîntârziată a lui poate să pună capăt trecerilor din ce în ce mai numeroase de la biserică unită. Cu atât mai îndârjiți erau acum adversarii episcopului în stăruințele lor contra reîntoarcerii lui de mulți cerute și puneau pentru cazul acesta în perspectivă o mai viaă mișcare antiunionistă: de aceea împărăteasa, preocupată ea totdeauna de binele uniunii, a ascultat sfaturile Iesuiților, a refuzat întoarcerea în țară, pe care episcopul o cerea cu stăruință. Pe cât de istovit, pe atât de amarit de îndelunga-i răbdare și de nevoile grele, Klein a rostit deci în anul 1746 contra Iesuitului și auditorului general P. Balog anatema în toată forma și a trimis actul de anatema vicarului seii Petru Aron cu însărcinarea, ca să-l publice în întreaga diecesă și să-l gonească în acelaș timp pe auditorul general din reședința episcopescă. De oare-ce apoi vicarul Aron, temându-se cu drept cuvânt de influința covârșitoare a Iesuiților, n'a îndrăsnit să execute o măsură atât de drastică, energicul episcop a rostit și contra acestuia pentru nesupunere vedită anatema cea mare, l-a destituit și a numit în locul lui vicar episcopesc pe Nicolae Balomir. Această anatema a avut efectul practice, că poporul și preoțimea uniților, precum și cei mai apropiați diregatori consistoriali au curmat ori-și-ce legături cu anatemisatul Petru Aron. Dar și partidul adversar și-a urmat de aici înainte luerarea cu cea mai mare hotărâre. Plângându-se fostul vicar Petru Aron la curte, guvernul regnicolar transilvan a primit poruncă aspră, în virtutea căreia avea să

fie puși la închisoare toți cei ce se ridicaseră în po-triva vicarului episcopesc nevalabil destituit, eră interdișă ori-și-ce corespondență cu episcopul Klein, iar protopopii Nicolae Balomir și Dragoș urmau să fie certati cu asprime.

În interesul bunei păci și pentru potolirea spiritelor agitate s'a luat înse măsura, că P. Balog, auditorul general atât de mult angajat în cearta ce se urmă, a fost mutat de la Blaș și înlocuit cu Iesuitul Paloviez ca succesor. De și prin aceasta elementele îndărătnice au ajuns sub autoritatea vicarului Aron, care eră susținut anume pentru vederile lui unioniste, spiritele nu erau nici pe departe molcomite, și nici în cler, nici în popor nu străbătuse spiritul bunei înțelegeri, dorul de pacinică viețuire împreună. Episcopul unit din Muncaciū Olszawski a intervenit în urma unei însărcinări împărăteșei, ca împăcuiitor, s'a dus în Ardeal și a convocat sinodul la Blaș; silințele lui au fost înse zădărnice de încăpăținarea ambelor partide bisericești ce steteau cu fanatică îndărătnicie față în față.

După ce în o călătorie în țară a cercetat la fața locului adevărata stare a uniunii și cele mai potrivite mijloace de propagandă, el a făcut curții despre aceasta raport amănunțit și propunerii. De aici înainte frânele au fost luate mai de scurt și s'a procedat mai mult cu asprime decât cu blândețe. Români neuniți au obținut cu toate aceste concesii, că afacerile lor, care până acum erau chivernisite de consistoriul unit, au fost luate de la această autoritate bisericească fără îndoiulă preocupată și date în chivernisirea unei corporațiuni mai nepreocupate.

Zădarnic a așteptat episcopul Klein timp de aproape șapte ani rezolvarea pacinică a conflictului, al căruia rezultat cu anevoc se putea prevedea și spera. Făcând în cele din urmă, ca om înțelept, ceea ce eră inevitabil, a renunțat în anul 1751 la scaunul episcopesc și la diecesă, în a carcia conducere a desfășurat timp de aproape opt-spre-zece ani o activitate bogată în fapte și plină de urmări. Patriot și naționalist până la extrema limita impusă de rațiune, om de caracter și hotărît în măsura dreaptă a consecvenței depline, el a cadut ca jertfă de spășire pentru împacarea dușmanilor credinței sale și a pismui-torilor poporului seii. Cu el s'a încheiat în sinul bisericii unite lupta îndârjită, dar nu lupta în sine; cu el s'a înabușit erupțiunea vulcanică, dar nu și en-suş vulcanul ale caruia sguiduri și bubuituri, ale căruia isbiri și clocote s'au ivit în mod periodic și mai târziu, a caruia neînecată framântare a dat mereu și dă și acum pe fata neslăbită pornire a unei nepotolite puteri de viața ce se opinteșce mereu spre desfășurare. Renunțând la diecesă sa, Klein a iertat totodată și pe fostul seii vicar Petru Aron, care în anul 1753 a obținut și de la Papa Benedict XIV ridicarea anatemei rostite asupra lui. Trăind de aici înainte mereu la Roma, greu încercatul fost episcop Inocențiu Klein și-a încheiat viața tot acolo ca bătrân de 76 ani (1768, 22 septembrie).

Traducere de:

IOAN SLAVICI.

Credințe populare.

Din Ineți în Bihor.

Cine caută în biserică către sf. daruri, acela dioache.

Dacă vrea omul să i se grijască vaca de timpuriu — să-i dea femeia sare din „latul poalelor”.

Dacă lovești vaca „grijită” de curând cu lemn aruncat de prunci — în pruni — și care s'a oprit acolo — atunci nu se va întoarce vaca.

În care ți ai vădut mai înteuți gainușe vara, în aceea ți se samână toamna grăul.

Vrând a bé apă din vr'un lac, să suflă și faci cruce peste el, ca nu cumva să fie trecut milostivele peste el, pentru că — cutare — a mers la pădure, și a beut apă dintr'un tâu unde s'au fost scaldat milostivele — fără ca să sufle și să facă cruce cu mâna peste el, și — a capetat durere de inima și a murit pe loc.

Cele 7 zile — sânt 7 mueri.

Unde pică capul vițetului când fata vaca, acolo sa îngropi un cruce, și nimenea nu poate strică vițelul și nu poate duce laptele de la vaca.

Dacă pui sare sub pragul grajdului și a ușii uliții, atunci nu pot duce strigoii laptele de la vaca.

Când auți mai înteuți primăvara, să te „durgălești” pe pamânt, și nu te vor mânca purcii.

Când auți tunând mai înteuți primăvara, să te lovești cu muchea toporului în frunte și nu te va dorea capul.

Cel mușcat de câine turbat, dacă se afuma cu perî de pe acel câine — nu turba.

Cei leșinați — știu tot, și știu proroci.

Nu-i bine să dormi în câmp cu fața 'n sus, ca pot trece milostivele și capeti betesug.

Milostivele au chip de fete și una mai mare — poarta lumini aprinse.

Când cineva e biteag de facutura, să i se răchimeșă înderct de pe el și să se tae în bucați la tactorul de lemne, zicând așa: Nu tâu răchimeșă în bucați, ci tâu pe acela care a făcut să fie biteag N. N. și — îndata în trece.

Svêreolacii poarta norii și mâna luna.

Dracul = uciga-l toaca și sf. cruce — își ia chip de om, picioarele înse — au forma copitelor calului.

Dacă numeri stele pe cer și-ți nimeresci cumva steaua — mori. Tot omul își are steaua.

Doine și hore.

De la Vașcoi în Bihor.

Nime 'n lume
Nu se 'nșeală,
Ca feciorul
Când se 'nsoară,
Prinde 6 boi la ear
Și-si aduce mult amar,
Prinde 6 boi la rudă
Și-si aduce-amar și truda.

Frunză verde și mai verde,
Om la om trage nedejde,
Numai io și mândra mea,
Nu ne tragem nedejdea.

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me Doamne mușunoiț
Și me aruncă sub răsboiț,
Să ved itele cum umblă
Și pe mândra cum se strimba.

Pentru-o coage de „comis”,
Toată ziua „jobbra niz”
„Jobbra niz” și n'am ce face,
Că frăterul nu-mi dă pace.

Măndrele cele măndrețe,
Nu se țin cu pădurețe,
Că se țin cu must de vin
Și cu pita din Hodin.

Lung e drumul Clușului,
Dar mai lung al dorului,
Dramul Clușului se gată,
A dorului nici odată.

Dor mi-i Doamne, dor
Și aș vrea Dne să mor,
Cătră vêrful de ponor,
Să se-aline și al meă dor.

Dui! dui! dui! pe vale 'n sus,
Toate naucele s'or dus —
Numa-i Veta n remas,
Tot de baiu și de necaz!

Frunză verde de bujor,
Nici la toamnă nu me 'nsor,
Că de mândra nu mi-i dor,
Numa-o leacă și nu prea,
Că tot știu că n-uo fi a mea!

Frunză verde dunga gropiț,
Dragu-mi-i de sluga popiț,
Da de slugă ce mi-i drag,
După popa moarte-mă fac!

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me pana leului,
În clopu birêului;
Și me fă pana bradului,
În clopu juratului.

Teatru pentru popor.

În statele occidentale a început de câțva timp o mișcare de popularizare a artei dramatice. Începutul l-a făcut Berlinul, unde s'a înființat cel dintâiu teatru liber al poporului („Freie Volksbühne“).

Eră de altminteri natural ca Prusia să meargă în fruntea acestei mișcări.

Nicăieri, ca în Prusia, arta dramatică nu este mai atârnată de poliție; nicaeri ipocrisia morala nu e practică mai mult decât în acest stat. Constituția Prusiei recunoaște, ce e drept, fiecărui cetățean dreptul de a-ș exprima părerea în libertate; dar un articol al regulamentului administrativ abrogă acest drept, pur și simplu, în următorii termeni: „a lua dispozițiile necesare pentru menținerea odihnei, siguranței și ordinii publice și a preservă publicul său pe cetățeni contra ori-cărui fel de primejdie, este funcțiunea poliției“.

În virtutea acestui articol s'a interzis la Berlin reprezentarea publică a „Strigoilor“ lui Ibsen, a „Puterii întunericului“ de Tolstoi. Ibsen și Tolstoi, dușmanii ordinii și siguranței, primejdie pentru popor! Acești mari artiști au prezentat în scrierile lor, în mod isbitor, conflictele tragice de patimi, aspirații și interese ale vremii noastre și silesc astfel pe cititori și spectatori să mediteze asupra acestor conflicte și să caute soluțiunea marilor probleme ale omenirii actuale. Dacă această meditare este o primejdie, atunci în adevăr autorii în chestie cad sub prevederile articolului de regulament administrativ... Poliția prusacă corespunde perfect menirii sale apărând publicul de primejdia... gândirii!

În contra despotismului polițienesc a fost natural să se producă, în Berlin, o mișcare de rebeliune literară; și astfel un grup de scriitori berlinezi fondă în 1889 un teatru liber (imitat după întreprinderea lui Antoine), care jucă numai pentru membrii unei societăți închise și cu invitații. Astfel acest teatru avea un caracter privat și poliția nu se putea amesteca.

Pe această scenă liberă se reprezentară piesele lui Ibsen, Tolstoi, Gerhart, Hauptmann etc.

De remarcat este că cluburile și societățile de lucrători din Berlin se interesară la aceasta întreprindere și fundară o scenă liberă pentru popor. În martie 1890, dr. Bruno Wille, cunoscutul poporanist și propagandist-etician din Berlin, luă inițiativa acestei opere și lansă un program în care se spunea următoarele: „Teatrul trebuie să fie un izvor de înaltă putere artistică, de înălțare morală și de puternica impulsune: meditare asupra marilor chestiuni ale timpului. Azi inse el s'a coborât la nivelul literaturii amuzante, al romanului de colportaj, al foaiei umoristice. Totuș sub influința poezilor, ziariștilor și oratorilor cu aspirații cinstite, o parte a poporului s'a emancipat de această corupțiune a gustului și au făcut cunoștință cu Tolstoi, Dostoiewski, Zola, Ibsen,

Kielland etc. Pentru această parte a poporului este o trebuință să citească și să vadă reprezentate piese de teatru alese. Iată necesitatea înființării unei societăți închise „teatru liber pentru popor“, care să evite piedicile polițienesci“.

În ziua de 29 iulie 1890, avu loc o mare întrunire publică, în care Bruno Wille dezvoltă ideea că arta nu trebuie să fie privilegiul câtorva și că ori-ce nouă trebuință, materială sau intelectuală, este o părghie a civilizației.

Astfel se nascu primul teatru liber popular, în Berlin. Societatea se constituie în condiții foarte lesnicioase: taxa de admisiune este minimă, iar locurile sunt distribuite societărilor prin tragere la sorți. În-augurarea se făcu la 19 octombrie 1890 cu „Stâlpii Societății“ a lui Ibsen. Succesul fu mare. După un an abia, societatea numără 3.940 membri; se jucaseră, între altele, piese de Schiller, Gogol, Ibsen, Hauptmann, Sudermann, Pissenski, Zola etc. etc.

În curând se fondară asemenea teatre libere pentru popor și la Hamburg, Hanovra, Viena etc.

Acum e vorba să se întemeeze o asemenea scenă liberă și la Paris.

De notat este că acei cari au dovedit mai multă dragoste și pricepere pentru operele marilor artiști moderni, au fost totemai oamenii din popor, muncitorii. Aceștia dau teatrului adevărată sa valoare și caută la teatru o ocazie de a gândi, iar nu un prilej de amuzare și de petrecere ușoară.

De altminteri arta dramatică adevărată trăeșce numai în asemenea teatre. Cele oficiale sânt sau sere artificiale, sau temple tradiționale unde ori-ce suflare de inovație este proserisă. Artă dramatică — și toate artele — trăeșce numai prin perpetuă evoluție, vecinice încercări de a se schimbă: și aceste încercări, dintre cari nu toate reușesc, sânt posibile numai pe scenele libere, deschise tuturor îndrăsneților.

Când vom avé și noi un teatru liber pentru popor?

Bucureșci.

Dr.

Academia Română.

— La anul 1899—1900. —

A. Personalul delegațiunii.

Președinte al Academiei dl Poni P. Asesori (Vice-președinți) din secțiunea literară dl Ollanescu D. C., din secțiunea istorică dl Urechia V. A., din secțiunea științifică dl Babeș dr. V. Secretar general (pe 7 ani, 1898—1905) dl Sturdza D. A.

B. Personalul secțiunilor.

I. *Secțiunea literară.* Președinte dl Tocilescu Gr. G. (Bucureșci.) Vice-președinte dl Vulcan Ios. (Oradea-mare.) Secretar (pe 7 ani 1897—1904) dl Quintescu N. (Bucureșci.) Membri dl Caragiani Ioan (Iasi,) dl Hașdeu B. P. (Bucureșci,) dl Maiorescu T. (Bucureșci,) dl Naum A. (Iasi,) dl Negruzzi I. C. (Bucureșci,) dl Ollanescu C. D. (Bucureșci,) dl Sbiera Ioan (Cernăuți,) (— Loc vacant.) (— Loc vacant.)

II. *Secțiunea istorică.* Președinte dl Urechia V. A. (Bucureșci.) Vice-președinte dl Erbiceanu C. (Bu-

eureșei.) Secretar (pe 7 ani 1893—1900) dl Maniu Vasile (Bucureșei.) Membri dl Babeș Vincențiu (Buda-
pesta,) dl Ionescu N. (Iași,) dl Kalinderu I. (Bucu-
reșei,) dl Marian S. Fl. (Succava,) dl Marienescu
A. M. (Oradea-mare,) dl Moldovanu I. M. (Blaj,) dl
Popea episcopul N. (Caransebeș,) dl Sturdza D. A.
(Bucureșei,) dl Xenopol A. D. (Iași.)

III. *Secțiunea științifică.* Președinte dl Aurelian
P. S. (Bucureșei.) Vice-președinte dl Fălcoianu St.
(Bucureșei.) Secretar (pe 7 ani 1893—1900) dl Ște-
fănescu Gr. (Bucureșei.) Membri dl Babeș dr. V.
(Bucureșei,) dl Felix dr. I. (Bucureșei,) dl Haret Sp.
(Bucureșei,) dl Istrati dr. C. I. (Bucureșei,) dl Kre-
tzulescu N. (Bucureșei,) dl Poni Petre (Iași,) dl Por-
cius Florian (Rodna,) dl Saligny Anghel (Bucureșei,) dl
Teelu Nicolae (Viena.)

C. Personalul comisiunilor.

I. Comisiunea permanentă a bibliotecii. Mem-
bri: dl Quintescu N., secretar al secțiunii literare;
dl Maniu V., secretar al secțiunii istorice; dl Ștefă-
nescu Gr., secretar al secțiunii științifice.

II. Membru conservator al colecțiunii numisma-
tice: dl Sturdza D. A.

III. Comisiunea pentru cercetarea cărților tipa-
rite intrate la concurs pentru: Premiul Nasturel-
Herescu din Seria B, de 4.000 lei, destinat celei mai
bune cărți în limba română, cu conținut de ori-ce
natură, printre cele publicate de la 1 noiembrie 1898
până la 31 octombrie 1899. Premiul Statului Lazăr,
de 5.000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba
română, cu conținut științific, dintre cele publicate
de 1 noiembrie 1897 până la 31 octombrie 1899, sau
celei mai importante invențiuni științifice, făcute de
la 1 noiembrie 1897 până la 31 octombrie 1899. Pre-
miul Adamachi, de 5.000 lei, destinat celei mai bune
cărți în limba română, cu cuprins moral de ori-ce
natură, apărută de la 1 noiembrie 1898 până la 31
octombrie 1899. Din secțiunea literară: dnl Ollănescu
D. C., Negruzzi I. C., Quintescu N. Din secțiunea
istorică: dnl Babeș V., Erbiccanu C., Kalinderu I.
Din secțiunea științifică: dnl Felix dr. I., Haret Sp.,
Ștefănescu Gr.

IV. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor în-
trate la concursul Premiului Statului Eliade-Rădu-
lescu, de 5.000 lei, pentru 1900, care se va decerne
celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Istoria
Românilor în timpul Domniilor Regulamentare“. Dnl
Ionescu N., Sturdza D. A., Urechia V. A.

V. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor în-
trate la concursul Premiului Adamachi, de 5.000 lei,
pentru 1900, care se va decerne celei mai bune lu-
crări asupra subiectului: „Studii asupra pelagrei“. Dnl
Babeș dr. V., Felix dr. I., Istrati dr. I. C.

VI. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor în-
trate la concursul Premiului Alexandru Ioan Cuza,
pentru 1900, de 10.000 lei, dimpreună cu procentele
acestei sume de la 1891 până la acordarea premiul-
ui, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra
subiectului: „Istoria Românilor de la Aurelian până
la fundarea Principatelor“. Dnl Erbiccanu C., Toc-
ilescu Gr. G., Xenopol A. D.

VII. Comisiunea financiară: dnl Haret Sp.,
Saligny A., Ștefănescu Gr.

VIII. Comisiunea Fundațiunii Adamachi: dnl
Haret Sp., Poni P., Sturdza D. A.

IX. Comisiunea Fundațiunii Otteteleșanu: dnl
Kalinderu I., Negruzzi I. C., Sturdza D. A.

X. Comisiunea fondurilor Ioan Fétu și Ioan
Scorțeanu: dnl Aurelian P. S., Sturdza D. A., Ște-
fănescu Gr.

XI. Comisiunea Fundațiunii Ioan Agariei: dnl
Aurelian P. S., Ionescu N., Tocilescu Gr. G.

XII. Comisiunea Dicționarului: dnl Kalinderu
I., Maioreșcu T., Quintescu N., Sturdza D. A., To-
cilescu Gr. G.

V e r d i.

— La portretul de pe pagina 113. —

Iosif Verdi, renumitul compositor musical ita-
lian, al cărui portret îl publicăm în nr. acesta, s'a
născut în principatul Parma, în comuna Roncole, la
10 octombrie 1813.

A scris 26 de opere, dintre cari unele îi vor
păstra numele pentru totdeauna. Musica lui se bazează
pe cea populară italiană și Wagner n'a făcut asu-
pra-i nici o influență.

Afară de opere, Verdi a scris foarte prețioase
cvartete pentru violină și mai multe cântări biseri-
cești. În deosebi e vestit requiemul său compus la
moartea lui Mozart; „Te-Deum“ și „Stabat mater“
ale lui vor fi de-apururi admirate.

S'a însoțit de două ori. Întâiu cu Margareta
Barezzi, având doi copii, cari înse au murit. A doua
oară s'a căsătorit cu cântăreața Josua Strepponi,
neavând copii. Soția a doua a murit în 1897.

În timpul din urmă, trăește în retragere în villa
Santa Agata la Buseto.

LITERATURĂ.

Sesiunea generală a Academiei Române se va
deschide marți la 7/20 martie. Ca până acum, astfel
și de asta-dată vom informa publicul nostru ce-
titor prin raporturi detaliata, pe care le vom începe
încă în numărul viitor. În nr. acesta publicăm orga-
nizația actuală a Academiei, ca cetitorii noștri s'o
aibă drept oglindă a lucrărilor ce se vor face.

Luī Titu Maiorescu, omagiū, XV februarie MCM.
Acesta e titlul volumului scos la lumină în București
dilele trecute din incidentul aniversării a 60-a a dlui
Titu Maiorescu, pe care l-am anunțat și noi. Volu-
mul e precedat de portretul dlui Maiorescu, după
care urmează lucrări de dnl: Iacob Negruzzi, Duiliu
Zamburescu, N. Gane, A. Naum, N. Volenti, A. Phi-
lipide, A. C. Cuza, G. Murnu, C. Leonardescu, Sam-
son Bodnarescu, Maria Cioban, Ghiță Pop, Lazar
Șăinean, N. Iorga, M. Străjan, P. Misir, D. Evolcean,
D. R. Rosetti, Manliu, Coșbuc, Mih. Dragomirescu,
P. Dulfu și de alții, lipsind din vechii junimiști mai
mulți. Volumul interesant și valoros e tipărit frumos
de stabilimentul grafic I. V. Socec.

Avram Iancu în poezia populară românească.
Dl George Țintariu, contabil în Bucium, comitatul
Alba-de-jos, adună toate posesiile privitoare la per-
soana lui Iancu și la revoluțiunea din 1848, precum
și cele publicate de la procesul din Alba-Iulia în-
coace, spre a le reproduce în o broșură, cât se poate
de ieftină, pe seama poporului.

Bene Merenti. *Dlu' George Coşbuc* i s'a conferit medalia Bene-Merenti cl. I; — *dlu' Iuliu Zanne*, autorul colecţiunii „Proverbele Românilor“ asemenea.

Concursurile Asociaţiunii. În şedinţa din urmă a comitetului Asociaţiunii s'a constatat, precum aflăm din „Tribuna“, că concursul pentru scrierile istorice a expirat fără nici un rezultat. S'a decis să se publice alt concurs pe iunie 1901, lăsând mai multă latitudine eventualilor aspiranţi în alegerea temei. Aceasta arată cea mai deseversită stagnare; par că nimeni nu mai lucrează. Unde e generaţia instruită de la care naţiunea aşteaptă o activitate mai frumoasă? La concursul scrierilor populare s'a presintat o singură lucrare, de dl T. V. Pacăţian, care a prelucrat după Smilles Economisarea. S'a predat unei comisiuni.

Un studiu agronomic. Dl Cârnu-Munteanu, directorul şcolii de agricultură de la Herăstrău, şi Corneliu Roman, (fiul regretatului Visarion Roman,) directorul staţiunii agronomice, au dat la iveală un însemnat studiu, scris în limba franceză, asupra terenului arabil în România, din punctul de vedere al compoziţiunii sale mecanice şi chimice. Studiul este însoţit de tabele statistice pe judeţe, precum şi de o hartă a ţerei, unde sânt însemnate punctele cercetate, şi se termină cu o analiză făcută asupra solului Deltei Dunărei.

TEATRU.

Producţiune declamatorică teatrală în Valendorf. Tinerimea română din Valendorf a dat acolo, sub conducerea învăţătorului Filaret Deişoreea, în 29 ianuarie v., o producţiune declamatorică-teatrală, cu următoarea programă: Pe valurile marii, chor; Hora, chor; Prolog, de Iosif Vulcan, predat de Ioan Neagoş (poetul,) Teofil Boer (moşneagul,) George Neagoş, Nicolae Stompea, Andrei Boer (domni,) Ana Cismaş şi Floarea Vaida (doamne); Nărodul şi neguţătorul, poezie de A. Pann; „Arvintea şi Pepelea“ comedie de V. Alexandri.

Producţiune teatrală în Homorod. Tinerimea română din comuna Homorod a dat la 3 martie o producţiune teatrală cu următoarea programă: „Otravă de hârciog“ comedie într'un act de Antoniu Pop; „Sărăcie lucie“ comedie populară cu cântece într'un act de Iosif Vulcan; „Tiganul la cununie“ dialog; „Vlăduţul mamei“ comedie într'un act.

Concert cu declamări şi teatru în Comorişte. Tinerimea şcolară gr. or. română din Comorişte a dat sub conducerea învăţătorului Alexa Jian, la 30 ianuarie v., un concert cu declamări şi teatru. S'au cântat şi declamat diverse piese; în urmă s'a jucat „Căpriţa cu şapte iezi“ fabulă în 3 tablouri.

Representaţie de artiştii români în Braşov. Aflăm din „Gazeta Transilvaniei“, că dna Fanny Ionescu, soţia cunoscutului artist I. D. Ionescu, a anunţat pe azi sâmbătă sara în Braşov, o reprezentaţie de canţonete, duete, terzete şi dansuri naţionale.

O piesă contra alcoolismului. Cetim în „Tim-pul“, că dl Th. D. Speranţa a scris o piesă contra alcoolismului, intitulată: „De necaz“. Aceasta piesă se va jucă de copiii din şcolile primare din sate, înaintea sătenilor. S'a şi jucat în Fierbinţi, sub conducerea învăţătorului, cu ocaziunea balului dat în profitul cantinelor. Piesa zugrăveşte perfect ticăloşiile ce decurg din practica acestui viciu. Este de dorit ca piesa aceasta să se joace şi prin satele noastre.

MUSICĂ.

Album de compoziţii româneşti. Sub titlul acesta, tinerul şi talentatul nostru compositor musical dl Guilem Şorban a scos la lumină un caet care cuprinde câteva compoziţii de ale sale şi anume: partea I, 12 cântări, printre cari: Mai am un singur dor, O remâi, de Eminescu; Păsărica trecătoare şi Româneuţa, de Bolintinian; Schiopul, Bea câmpia, de Coşbuc; Ultima dorinţă, de Matilda C. Poni şi câteva doine populare. Partea a doua cuprinde: Serenada, pentru vioară cu acompaniare de pian; O melodie naţională pentru pian; Eminescu, De-aş avé, pentru 4 voci bărbăteşti; V. R. Buticescu, Pe livada, cor mixt; Patru melodii populare; N. Dracinschi, Somn uşor, pentru 4 voci femeieşti, cu acompaniare de pian. De acelaş autor au apărut: 10 cântări populare din Transilvania, aranjate în stil uşor pentru pian; 2 piese de dans pentru pian; „Mai am un singur dor“, voce şi piano; „Peste vârfuri“ cor bărbătesc; „De-aş avé“ cor bărbătesc. Recomandăm cu toată plăcerea atenţiunii publicului nostru aceste frumoase compoziţii. De vândare la autorul, Viena, Lazarethgasse nr. 6.

O serată musicală la Paris. „Figaro“ ne aduce şeiarea că vinerea trecută a avut loc la Paris o splendidă serată musicală în saloanele princesei A. Bibescu, care a acompaniat la piano, cu talentul ei cunoscut, pe cei doi admirabili violonişti dnu George Enescu şi Jaques Thieaut în concertul de Back. Nouele compoziţii ale tinerului artist Enescu „Variaţii pentru două pian“, executate de către princesa Bibescu şi autor, cu un brío remarcabil, au fost foarte mult aplaudate. Printre invitaţi erau: prinţul Urusoff, contele şi contesa Tornielli, prinţul şi prinţesa de Polignac, contesa Aimery de la Rochefoucauld, prinţesa Brâncoveanu, ducele de Trévise cu fiica, ducesa de Bassano şi dşoara de Bassano, dna şi dşoara Casimir Perier, contesa de Briey şi dşoara de Briey, contele şi contesa Pastré, marchisul de Leutilhae, marchisul de Broe, contesa Houssaye, princesa Lucien Murat, baronesa Seilliére, contele de Pontevès, dnu Fournier-Sarlovèze, de Saint-André, etc., etc.]

PICTURĂ.

Marea frescă a Ateneului Român din Bucureşti. În şedinţa secţiunii frumoaselor arte, care s'a întrunit de curând la Ateneu, fiind faţă dnu: N. Grigorescu, Mirea, Stăncescu, G. Ştefănescu, Voinescu şi alţii, s'a hotărît: 1. Numirea unei comisiuni care să aleagă scenele din istoria culturală a Românilor, cari vor figura în marea frescă din sala conferenţelor. În comisiune au fost aleşi dnu: Grigorescu, Mirea, Mineu, Stăncescu, G. Dem. Teodoreseu, N. Ionescu şi V. A. Urechia. Secţiunea s'a înţeles asupra primului şi ultimului tablou din frescă. Cel dintâi va reprezenta trecerea oştirilor romane, în frunte cu Traian, peste podul lui Apolodor, pentru a cuceri Dacia; cel din urmă va reprezenta încoronarea ca rege a M. S. regelui Carol I. Se va publică concurs între pictorii români pentru executarea acestor două subiecte. 2. În cursul unei martie se vor da două audiţiuni musicale sub conducerea maestrului G. Ştefănescu. Se va face între altele şi musică naţională retrospectivă. Joi

se organizeaza programul primei audițiuni, care s'a fixat pentru seara de 9 martie.

Arta bisericească la expoziția din Paris. Ministerul de culte al României va trimite la expoziția din Paris, drept obiect de artă bisericească modernă, un epitaf reprezentând plângerca Maicei Domnului în momentul când Domnul nostru Isus Christos avea să fie așezat în mormânt, având lângă sine pe Iosif și Nicodim. Epitaful a costat 20.000 de lei și e lucrat în fir și matasă pe o lungime de 2½ metri și 2 metri înălțime. Fiind prezentat reginei, M. S. și-a exprimat dorința, ca epitaful să fie espus la Ateneu, pentru ca și publicul român să aibă prilej a vedé și admirá acest obiect de artă.

Arta română la Madrid. Ilustrul pictor român dl Grigorescu a fost rugat de dl consul general din Bucureșți al Spaniei să espună tablourile sale la espoziția artiștilor în viață din Madrid din anul acesta. Eminențitul artist a promis, că va îndeplini dorința guvernului spaniol.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Ședințele reprezentanței fundațiunei lui Gozsdu.

În primele 5 zile ale lunei martie st. nouă, serie „Telegraful Român”, și-a ținut în Budapesta reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu ședințele sub conducerea I. P. S. Sale mitropolitului Ioan Mețianu, la care au luat parte ambii episcopi: P. S. L. Nicolau Popa și Iosif Goldiș, apoi membrii reprezentanței, dr. Iosif Gall membru al casei magnatilor, Ioan cav. de Pușcariu, jude de curie pens., Georgiu Szerb, deputat dietal, Parteniu Cosma director de bancă, Dionisiu Poinar jude de tablă și Avram Berlogia jude la curie. Avera fundațiunei în anul 1899 s'a înmulțit cu suma de peste 60.000 fl. Dintre hotărârile aduse amintim: facerea pregătirilor necesare pentru zidirea nouă a caselor fundațiunei, între cari și ceea a inter-natului.

Catedrala din Sibiiu. Afăm din „Telegraful Român”, că experții rugați pentru examinarea planurilor catedralei, după un studiu de patru zile, ș-au presintat raportul lor anchetei consistoriale, compuse din membri: dr. Ilarion Pușcariu president, Parteniú Cosma, Zaharie Boiu, dr. D. P. Barcianu, Ioan Papiu, Nicolae Ivan și Pantaleon Luceța, ca substitut al dlui Leortin Simonescu, care e bolnav. Ancheta dimpreună cu experții au format juriul pentru decernarea premiilor. Inginerul Alpar a făcut raportul, constatându-se că din cele 31 de planuri, 23 nu întrunesc condițiile de concurs, iar 5 sunt binișor reușite, aceste au fost distinse cu mențiune laudabilă. Trei sunt neeseceptiabile și întrunesc toate condițiunile concursului; cu deosebire unul cu motto „Constantin și Elena” este o grupare foarte norocoasă a tuturor motivelor arhitectonice, fiind în miniatură o prea fidelă copie a bisericei Sfintei Sofii din Constantinopol. Acestora li s'au decernat în unanimitate premiile de câte 2000 de coroane, 1500 cor. și 1000 cor. Deschidénd plicurile, premiul I pentru planul Constantin și Elena s'a decernat arhitecților din Budapesta Iosif Kromer și Virgil Nagy; premiul II pentru planul Catedrale arhitectului Alexandru v. Aigner, și premiul III Cruce neagră în câmp alb cu verigă roșie lui Iuliu Berczik. Cele cu mențiune de laudă sunt ale

architecților: Schussnig din Sibiiu, Francise Fischer, Harminez Milan, Székely Marcel și Főrck Ernő, toți din Budapesta. Toate planurile nepremiate se restituie; din cele cu mențiune laudabilă probabil se va cumpără vre-unul, iar cele premiate rămân în proprietatea bisericei și pe basa acestora se va compune planul și preliminarul definitiv. Cestiunca locului e rezervată în competența sinodului archidieceșan.

Noú profesor la gimnasiul din Blaș. Dl Ioan Rațiu, profesor la preparandia și la școala superioară din Blaș, a fost numit profesor la gimnasiul de acolo, pentru limbile română și maghiară.

Un noú doctor juris. Dl Vasile Avramescu din Arad a fost promovat la universitatea din Budapesta doctor în științele juridice.

Legea rentei școalelor din Brașov. Regele Carol a promulgat legea prin care guvernul român capitalizează renta anuală a școalelor române din Brașov și prin care ministerul instrucțiunei este autorizat să deschidă un credit de 113.000 lei pentru plata rentei acestor școale pe ultimii trei ani, când n'a fost plătită.

Parochie română gr. or în Budapesta. Diarele budapestane anunță că în duminica trecută s'a ținut acolo o întrunire pentru constituirea unei parochii române gr. or. Adunarea s'a ținut în sala de la restaurantul „Regina Angliei” și au luat parte vr'o 200 de Români din Budapesta. Președintele adunării, dl Iosif Gáll, făcú istoricul chestiunii bisericei Românilor din Budapesta, care acum se ține de Arad și care se află în poziție de a se puté constitui în parochie. Adunarea cu unanimitate s'a pronunțat pentru constituirea parochiei și tot eu unanimitate a ales de preot pe George Bogoevieci, catechetul român de până acum. Membri ai comitetului parochial au fost aleși dnii: dr. Iosif Gáll membru al camerei magnatilor, George Szerb deputat dietal, G. Raț consilier ministerial, Ioan Kandesky mare comerciant, dr. Iuliu Pușcariu jude de tribunal, dr. Augustin Dumitreanu medic de justiție, Silviu Suciu translator ministerial, dr. Emil Babeș avocat, dr. Victor Cupșa concepist ministerial și Paul Todorescu mare proprietar. S'a ales apoi o comisiune, care să facă pregătiri pentru clădirea unei capele și celelalte lucruri trebuincioase. Li s'au trimis, în fine, archiereilor români gr. or. din patrie telegrame de salutare.

Comisari consistoriali în archidieceșana Sibiiului. În ședința plenară a consistoriului archidieceșan din Sibiiu, ținută la 7/19 februarie sub presidiul În. Pr. SSale archiepiscopului și mitropolitului Ioan Mețianu, s'a decis ca pentru controlarea progresului în școlile elementare să se numească anume comisari consistoriali pentru toată archidieceșana. Ca atari au fost numiți apoi dnii: dr. Vasile Saftu, Mateiú Voileanu, dr. Daniil P. Barcianu, Ioan Droș, dr. Pavel Opriș, Sergiu Medean, Grigore Pletos, dr. Eusebiu Roșca, și dr. Elie Cristea.

Daruri pentru biserică. Dl dr. Alesandru Hossu, avocat în Deva, a dăruit 200 de coroane pentru renovarea bisericei gr. or. române din Deva. — Dl Ioan Oncescu, notar pensionat din Rehău, a dat 200 de coroane bisericei celei noue gr. or. române din Petroseni.

Peregrinaj român la Roma. Afăm din partea cea mai competentă, serie „Unirea” din Blaș, că lucrările pentru aranjarea unui peregrinaj român la Roma se continuă cu mult succes. De data aceasta

facem cunoscut, că prețul unui bilet de cl. I dus și întors, cu întreagă proviziunea în Roma, unde peregrinii vor sta 10 zile, nu costă decât 300 cor., cl. II 240 cor. și cl. III 140 cor. Călătoria se va face la sfârșitul lunii septembrie, probabil la 26 n. Prețurile se socotesc de la Pesta și înapoi. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aici cu vaporul până la Ancona, și apoi iar cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile. De la Roma, cei ce vor, pot să continue calea mai de parte la Paris.

C E E N O U.

Hymen. *Dl Clement Hossu*, cassar la institutul de credit și economii „Bihoreana” din Oradea-mare, s'a fidanțat cu dsoara Maria Torsan, fiica dlui Grigoriu Torsan, profesor la școalele gr. cat. române din Oradea-mare. — *Dl Iuliu Bucur*, absolvent de teologie și de drepturi, s'a cumutat cu dsoara Veturia Iosefina Lazar din Ermut. — *Dl Iuliu L. Danciu*, învățător în Oarța-de-jos, s'a logodit cu dsoara Ludovica Pop din Bistrița.

Sciri personale. *Dl Ioan Beleş*, deputat dietal, a fost numit notar public regese în Arad. — *Dl dr. Ioan Harsia* anunță că s'a deschis cancelaria advocațională în Reghinul-sasesc. — *Dl Valeriu Pușcariu*, inginer stagiar la căile ferate române, va fi avansat cu ziua de 1 aprilie, inginer ordinar cl. III.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraș s'a întrunit în adunare generală în Făgăraș, la 1/14 martie, în școala confesională gr. or. sub presidiul dnei Maria Dan președintă, dl Ioan Berescu secretar.

Serata României June din Viena la 2 martie a reușit escelent. La 10 ore a apărut protectorul, cons. intim Nicolau Dumba: a fost salutat de către comitet, în frunte cu domni C. Popovici și C. Brediceanu și condus în sală. Apoi capela Drescher a intonat „Hora”, jocul național, pe urma a fost deschis dansul de următoarele perechi: C. Popovici cu dsoara Aglaia Lupu, C. Brediceanu cu dsoara Zoe Popovici, A. Bodnărescu cu dsoara A. Teodorescu, T. Ivanovici cu dsoara E. Truchses, M. Sturdza cu dsoara Octavia Baboianu, I. bar. Mustatza cu dsoara Frizi Hermann-Lobe, I. cavalier de Calmuțchi cu dsoara Leopoldine Truchses, C. Cionca cu dsoara Mișu Sesser, A. de Sanciai cu dsoara Rubelli de Sturmfels, O. Proșteanu cu dsoara Aurica Pretorianu, I. Malinas cu dsoara Gina Truchses și N. Dracinschi cu dsoara Victoria Socolov. Multe dame tinere au apărut în costum național, ceea-ce a dat tabloului pitoresc din sală un nimb și mai gingaș.

Damele române la jubileul lui Gubernatis. La vitrina „Independenței Române”, pe calea Victoriei în București, se află espus, pentru câteva zile, frumosul obiect de artă, pe care femeile române, din inițiativa dnei Smara Gheorghiu, îl vor oferi ilustrului scriitor și filo-român Angelo de Gubernatis în ziua de 7 aprilie, cu ocazia jubileului său de 60 ani de vârstă și 40 de ani muncă cu condeiul. Statua este de bronz cu pedestalul de marmură roșie și reprezintă: „Gloria încoronând geniul”. Pe cununa de imortale este legată o panglică tricoloră; pe o parte a ei scrie: „Femeile române, Omagiul”; iar pe cealaltă: „Jubileul de Gubernatis, 7 aprilie”.

Reforma calendarului în România. Chestiunea reformării calendarului în România se discută de mai mulți ani. În anul 1898 Societatea de științe din București, la propunerea secretarului său general dl dr. C. Istrate, a însărcinat o comisiune ca să studieze chestiunea aceasta. Comisiunea aceasta a delegat o subcomisiune cu însărcinarea să redacteze un memoriu și un proiect de lege pentru introducerea calendarului gregorian drept calendar al statului. Memoriul, aprobat de toată comisiunea, se publica acum în „Noua Revistă Română”. Publicarea aceasta a produs o interpelație în senat, cu care ocaziune atât mitropolitul-primat, cât și mitropolitul Moldovei, au protestat în contra introducerii calendarului gregorian.

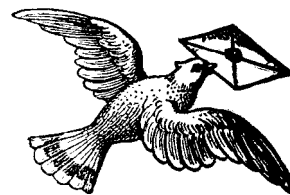
O importantă invențiune românească. Un tiner mecanic de la direcția generală a poștelor și telegrafelor, dl N. Băilescu, scrie „Evenimentul” din Iași, a făcut o invențiune din cele mai importante pentru convorbirile telefonice. Cu acest aparat se poate convorbi pe ori-cât de mari distanțe cu aparatele telefonice actuale. Mai mult, cu aparatul dlui N. Băilescu se poate convorbi prin telefon întrebuințându-se liniile telegrafice, iar nu fire speciale pentru telefon, cari costă enorm de scump. Esperiențele făcute la direcția poștelor pe o distanță de 60 kilometri și pe o linie telegrafică, au dat rezultate așa de strălucite, că au întrecut chiar așteptările. Prin acest aparat foarte simplu și eștin se rezolvă problema atât de mult căutată, a convorbirii prin telefon la distanțe mari.

Câți locuitori sânt în București. Am mai publicat de curând o informațiune privitoare la numărul locuitorilor din București. Se pare înse că aceea n'a fost esactă, căci după cum aflăm din „Timpul” numărul e mai mare și anume: 291.360.

Bănci noue românești. În Dognecea, Banat, se înființează un nou institut de bani, cu un capital de 100.000 coroane. — În Porumbacul-de-jos, comitatul Făgăraș, se înființează o cassă de economii pe acți, cu numirea de „Porumbaceana”, cu un capital de 200.000 coroane.

Poșta redacției.

Avis colaboratorilor nostri. Redactorul foii noastre plecând la București, roagă pe dnii colaboratori, cari au să-i scrie, să-i adreseze scrisorile acolo în Hotel de Franțe.

Frunză. Raportul acela nu se mai poate publica, fiind că avem acum alte obiecte la ordinea zilei. Notița ce am dat ajunge pentru publicul nostru celitor. Regretăm că nu putem întrebuința nici „Mângăarea”, nici schița, lipsită de ori ce invențiune.

Casteiul vechiu. Inspira-te de vr'un subiect mai modern și dă-i o formă mai naturală.

Dacă ai ști . . . Spune-ți și va ști.

Călinarul săptămânei.

Duminea a 2-a din post, Ev. dela Marcu, c. 2, gl. 6, a inv. 6.	Călinarul vechiu		Călin. nou		Soarele.
Duminecă	5 Mart. Conon		18 Eduard		5 58 5 51
Luni	6 SS. 42 M. d. Amor		19 Iosif		5 55 5 52
Marti	7 Păr. Vas. și Elfrem		20 Hubert		5 53 5 54
Mercuri	8 Păr. Teofilact		21 Benedict		5 50 5 56
Joi	9 S. 40 Muc. de Seb.		22 Octavian		5 48 5 58
Vineri	10 Mart. Agapiu		23 Teodor		5 46 5 57
Sămbătă	11 Păr. Sofronie		24 Gavril		5 43 6 1

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.